

УДК 338.3

А. В. Рибчук,

д. е. н., професор, професор кафедри математики та економіки,
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0377-7881>

С. А. Погуц,

аспірант кафедри математики та економіки,
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-1000-9721>

DOI: 10.32702/2306-6792.2023.16.28

СУТНІСНІ РИСИ ЦИКЛІЧНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

A. Rybchuk,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Mathematics and Economics,
Ivan Franko State Pedagogical University of Drohobyt'sk

S. Poguts,

Postgraduate student of the Department of Mathematics and Economics,
Ivan Franko State Pedagogical University of Drohobyt'sk

ESSENTIAL FEATURES OF THE CYCLIC DEVELOPMENT OF ECONOMIC PROCESSES

У статті досліджується циклічний розвиток економічних процесів, яка продовжує залишатися основною закономірністю ринкової економіки і котра характеризується коливальними процесами ділової активності, що передбачає повторюваність та зміну фаз. Показано, що циклічний характер розвитку пов'язаний із наростанням, загостренням та руйнуванням внутрішніх суперечностей соціально-економічних систем, і як форма руху поєднує та реалізує стихійні та організовані функції. Виявлено, що в основі циклічності лежить послідовне здійснення одного або кількох циклів, що забезпечують функціонування та розвиток будь-якого об'єкта навколишнього світу, послідовну зміну його стану. Охарактеризовано взаємодію механізмів економічного циклу та ринкової економіки, що проявляється у відповідності між продуктивними силами та виробничими відносинами та їхньому впливі на співвідношення між попитом та пропозицією на ринку. Підтверджено необхідність прогнозування циклічних процесів та ефективного втручання у їхнє протікання з метою підвищення ефективності функціонування соціально-економічних систем в умовах глобальної нестабільності та непередбачуваності.

The article examines the cyclic nature of economic processes, which continues to be the main regularity of the market economy, which is characterized by fluctuating processes of business activity, unevenness and changes in evolutionary and revolutionary forms of economic progress, alternating phases of extensive or intensive economic growth. It is shown that the cyclicity of development is connected with the growth, exacerbation and destruction of internal contradictions of socio-economic systems, and how the form of movement combines and implements spontaneous and organized functions. It is noted that cyclicity is perceived as one of the ways and forms of self-regulation of the market economy, changes in its industry structure, moving along a spiral with a progressive perspective. It has been found that cyclicity is based on the sequential implementation of one or more cycles that ensure the functioning and development of any object in the surrounding world, a consistent change in its state, that is, it is a set of interdependent phenomena, processes that form a complete circle of development for a certain period of time. It was found that the cycle is determined by: the completion of the economic process with the planned result; periodicity (repeatability) of quality jumps; closing the orderliness of the development phase. It is proven that the economic cycle is understood as the process of fluctuations in business activity due to periodic changes in macroeconomic indicators caused by exogenous and endogenous factors of

influence characterized by periodicity. The functions of the economic cycle are disclosed: reproductive, stimulating, accumulative, regulatory, social and its features — return, regularity, self-reproducibility. The interaction of the mechanisms of the economic cycle and the market economy is characterized, which is manifested in the correspondence of productive forces and production relations and their influence on the ratio of supply and demand in the market. The necessity of forecasting cyclical processes and effective intervention in their course in order to increase the effectiveness of the functioning of socio-economic systems in conditions of global instability and unpredictability has been confirmed.

Ключові слова: циклічний розвиток, економічний цикл, фази циклу, сутнісні риси циклу, функції циклу, механізм дії економічних циклів.

Key words: cyclical development, economic cycle, phases of the cycle, essential features of the cycle, functions of the cycle, mechanism of action of economic cycles.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Вирішення економічних та соціальних проблем суспільства виникають за умови сталого розвитку, вільного від різких спадів виробництва та інших глибоких криз. Стійкість розвитку економіки передбачає здатність ринку переходити від одного стану рівноваги до іншого. Однією з найважливіших характерних рис розвиненої ринкової економіки є її циклічний розвиток, що проявляється у періодичних підйомах та спадах ділової активності, яка чітко простежується у зміні основних макроекономічних показників — обсягу реального валового внутрішнього продукту, інтенсивності інвестицій, рівня безробіття, інфляції. Циклічність розвитку за останні десятиліття зазнала певної еволюції і набула низки особливостей, через вплив наступних факторів: поглиблення процесів інтеграції та лібералізації; поглиблення міжнародного поділу праці; масове застосування та бурхливий розвиток інформаційних та комунікаційних технологій, програмного забезпечення, нанотехнологій, котрі сприяють переходу до нового технологічного укладу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Вивченням механізму циклічності як властивості суспільно-економічного розвитку та господарської кон'юнктури країн загалом, займаються відомі зарубіжні фахівці, підтвердженням чого слугують їхні наукові праці — Р. Айзека [8], Т. Броєра [6], Н.-Я. Гансена [6], Дж. Кейнс [9], Р. Коласіто [6], П. Круселла [6], С. Кузнеця [10], Е. Оберга [6], К. Пауна [8], А. Ранкана [11], С. Рідіо [9], К. Круса-Касареса [9], П. Самуельсона [12], А. Сарно [7], Т. Смірни [8], Р. Солоу [15], С. Такаші [16], Н. Шарунаса [13], Й. Шумпетера [14].

Вагомий внесок у дослідження проблем циклічного характеру функціонування націо-

нальної економіки зробили такі українські науковці як, О. Бандура, [1], З. Галушка [2], Р. Грінченко, Н. Демчук [3], А. Жаворонок [4], О. Криницька, А. Крючко [4], О. Овсієнко, О. Пелех, І. Тараненко, О. Шурупій, Н. Юдіна [5] та інші. Оскільки циклічність сприймається як один із способів саморегулювання ринкової економіки, та характеризується спіралеподібним рухом, існує потреба її дослідження як форми прогресивного розвитку.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНИШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

У більшості публікацій зарубіжних та українських дослідників аналізуються загальні закономірності циклічного розвитку економічних чи соціальних систем. Складність дослідження економічних циклів полягає у процесі відділення основних чинників від другорядних та у тривалості часового періоду, у якому повторюється цикл. У зв'язку з цим виникає проблема вироблення такого комплексного підходу, котрий пояснює явище циклічності розвитку економічних систем через взаємодію різнопланових чинників, що дозволило би об'єднати виявлені закономірності в одне ціле.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження безпосередніх причин та сутнісних рис циклічного розвитку соціально-економічних систем як суперечливої єдності стихійності та організованості.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Однією з відмінних рис розвитку ринкової економіки є хвилеподібний, циклічний характер зміни параметрів соціально-економічних систем. Він проявляється у вигляді довгохвильових історичних коливань, економічних циклів різної тривалості, виробничих життєвих циклів, життєвого циклу економічних структур

[14, с. 27]. У соціально-економічних науках під циклічністю розуміється періодичність повторюваних порушень рівноваги в економічній системі, що призводять до згортання господарської діяльності, спаду, кризи [3, с. 12]. Циклічність властива процесам розвитку організаційно-господарських систем за умов ринкової економіки. Вона відображає коливання ділової активності та ринкової кон'юнктури, нерівномірність чи зміну еволюційних та революційних форм економічного прогресу, чергування фаз екстенсивного чи інтенсивного економічного зростання. Циклічний характер зміни пов'язаний із наростанням, загостренням та руйнуванням внутрішніх суперечностей соціально-економічних систем. У ринковій економіці економічні цикли як форма руху поєднують стихійний та організований початок. У будь-якому циклі кожна наступна фаза є наслідком кумулятивного накопичення умов протягом попередньої фази. Кожен новий цикл закономірно слідує за іншим, так само як одна фаза того самого циклу змінюється іншою. У циклічності поєднуються межі та резерви розвитку; циклічні кризи є як порушення рівноваги, так і початком відновлення збалансованості. Уміння прогнозувати циклічні процеси та ефективно втручатися у їх протікання для підвищення ефективності функціонування соціально-економічних систем стає актуальним завданням сучасної економіки та управління [1, с. 15].

Теорія економічних циклів і криз еволюціонувала від пояснення їх причин зовнішніми факторами (екзогенними) до причин, що породжують економічний цикл і містяться всередині капіталістичного господарства (ендогенних). Існує дві основні групи теорій макроекономічного розвитку: екзогенні та ендогенні. Ендогенні теорії нового циклу ґрунтувалися на змінах і взаємодії внутрішніх елементів розвитку ринкової економіки. Екзогенні теорії пояснюють економічний цикл через вплив зовнішніх факторів, які поділяються на дві групи: фактори, що лежать поза економічною системою, природного характеру, і зовнішньоекономічні імпульси, що знаходяться у світовому господарстві. Зовнішні імпульси несуть економічний характер, джерела їх виникнення містяться поза національною економікою, але засоби відкритості проникають у внутрішню економіку, підтримуючи її розвиток різними фазами циклу посилення. Тому під економічним циклом розуміємо процес коливань ділової активності через періодичні зміни макроекономічних показників, викликаних екзогенними та ендогенними факторами впливу, що характеризуються періодичністю [16, с. 423].

В основі циклічності лежить послідовне здійснення одного або кількох циклів, що забезпечують функціонування та розвиток будь-якого об'єкта навколишнього світу, послідовну зміну його стану. Цикл — це сукупність взаємозалежних явищ та процесів, що утворюють закінчене коло розвитку упродовж певного проміжку часу. Вивчення механізму циклічності як властивості суспільно-економічного розвитку дозволяє провести комплексний аналіз поточних подій та господарської кон'юнктури країни загалом в історичній динаміці, що дозволяє по новому поглянути на процеси, котрі відбуваються в економічній системі. Безперервність коливань, що виражаються в зміні періодів зростання з періодами депресії (застою), є невід'ємною рисою соціально-економічного розвитку країни [10, с. 402].

Циклічність сприймається як один із способів і форм саморегулювання ринкової економіки, зокрема зміни її галузевої структури. Вона характеризується спіралеподібним рухом, а не по колу, тому можемо стверджувати, що циклічність є формою прогресивного розвитку. Цикл за своєю сутністю виражає внутрішній зміст ринкової економіки. Це порушення співвідношення продуктивних сил і виробничих відносин, що періодично повторюється, та проявляється в зміні спадів і підйомів в економічному розвитку. Отже, сутнісною основою циклу є невідповідність між продуктивними силами та виробничими відносинами. Проявом даної невідповідності у ринковій економіці є суперечність між виробництвом та споживанням, а на поверхні явищ виступає як загострення суперечності між попитом та пропозицією. Остання — це конкретна форма вираження циклічності, що полягає в кризах, тобто цикл як явище виступає безпосередньо у формі криз, що періодично виникають [2, с. 5].

Цикл розглядається як форма саморозвитку економіки і є однією з основних її вбудованих регуляторів та визначається: завершеністю процесу передбачуванам запланованим результатом; періодичністю (повторністю) якісних стрибків; замкнутістю упорядкованості фази процесу. Економічному циклу притаманні такі риси як повернення, регулярність, самовідтворюваність. Повернення передбачає, що циклічне відтворення проходить послідовно фази підйому та спаду — і знову відновлюється. Регулярність показує, що порушення економічної рівноваги процесу відтворення періодично повторюється. Самовідтворюваність проявляється у тому, що циклічність суспільного виробництва визначається дією внутрішніх закономірностей.

мірностей розвитку економічної системи: кожна фаза циклу створює умови та передумови для переходу до наступної фази [4, с. 271].

Кожна фаза економічного циклу має ряд характеристик, що виражаються у зміні макроекономічних показників. У фазі кризи відзначаються загальне зниження економічної активності, падіння виробництва, зростання запасів, рівня інфляції, безробіття, зниження обсягів експорту [9, с. 32]. Як результат — зниження цін, зменшення прибутків підприємств, доходів населення, держбюджету, зростання відсоткової ставки та скорочення обсягів кредитування. Через технологічне оновлення основних фондів у фазі кризи відбувається реструктуризація економічної системи. Оновлення супроводжується банкрутством підприємств, котрі мають морально застарілі фонди, реорганізацією, розукрупненням з метою оздоровлення економіки.

Фаза депресії характеризується застоєм в економіці, припиненням падіння одних макроекономічних показників та зростання інших [6, с. 82]: зупиняється скорочення ВВП, експорту, інвестиційного та споживчого попиту за збереження високого рівня безробіття та низького рівня цін. Запускається процес поновлення основного капіталу, перепідготовки робочої сили. Наступною фазою економічного циклу є поживлення, якому властиве підвищення швидкості оновлення основного капіталу, зниження рівня відсоткових ставок, збільшення обсягу збуту продукції, зростання ВВП, цін, експорту, зниження безробіття.

Максимальний рівень розвитку економіки ілюструє фаза підйому, що характеризується найбільшим обсягом випуску продукції, зростанням інфляції, падінням відсоткової ставки, доступністю кредиту. Підйом синхронізує будівництво та модернізацію підприємств, підвищення доходів та рівня життя населення, скорочення безробіття. Зростає продуктивність праці, застосовуються нові методи зниження витрат з врахуванням існуючих техніки і технології. Динаміка виробництва позитивна, прагне отримання прибутків, пропозицію визначає попит, формуючи передумови наступного спаду [11, с. 642].

Для економічного циклу притаманні такі функції: відтворювальна, стимулююча, накопичувальна, регулююча, соціальна. Відтворювальна функція пов'язані з динамікою основного капіталу під час циклу. Стимулююча проявляється у тому, що економічний цикл спонукає підприємців до зниження витрат виробництва, підвищення його ефективності. Накопичуваль-

на відображає зміни темпів накопичення капіталу, викликані циклічністю. Економічний цикл регулює кількість вироблених товарів та послуг, що розкриває регулюючу функцію. Соціальна функція пов'язані з зміною життя населення під час циклу.

Економічний цикл має низку показників. Вони класифікуються за ознакою циклічних властивостей та за ознакою синхронності. За ознакою синхронності виділяються проциклічні (сукупний випуск, прибутки підприємств, ставки відсотка, рівень цін, рівень зайнятості, рівень завантаження виробничих потужностей), контрциклічні (запаси готової продукції та факторів виробництва, рівень безробіття, рівень банкрутства) та ациклічні (експорт) показники. За ознакою циклічних властивостей розрізняються випереджувальні, запізнювальні та реальні показники. До перших відносяться — ціни виробників, обсяг капіталовкладень, індекси фондового ринку, прибутки корпорацій, грошова маса [12, с. 389]; до других — питомі витрати на заробітну плату, середній рівень процентної ставки комерційних банків; до третіх — ВВП, чисельність безробітних, рівень безробіття, обсяг промислового виробництва, особисті доходи населення, облікова ставка [7, с. 665].

Механізм дії економічного циклу закладено у рушійних силах, які зумовлені характером продуктивних сил та виробничих відносин та залежить від видів циклів. Короткострокові цикли полягають у порушеннях та відновленні рівноваги на споживчому ринку. Рушійною силою середніх циклів повне оновлення активної частини основного капіталу. Довгі хвилі пов'язані з оновленням усієї матеріально-технічної бази, включаючи і активну, і пасивну частину основного капіталу [13, с. 42]. Механізм економічного циклу та ринковий механізм взаємодіють між собою. Порушення та відновлення відповідності продуктивних сил та виробничих відносин, що відображає сутність циклу, у ринковому механізмі проявляється у порушенні співвідношення між попитом та пропозицією. Своєю чергою, порушення співвідношення між попитом та пропозицією — це одна з причин циклу.

Розвинений ринковий механізм сприяє функціонуванню економічного циклу, зміні його фаз. Удосконалення ринкового механізму, що проявляється в удосконаленні відносин обміну, розподілу та споживання створює умови для приведення у відповідність продуктивних сил та виробничих відносин, що сприяє підйому. Недосконалість ринкового механізму,

особливо слабкий розвиток конкуренції, ускладнює перебіг економічного циклу. Механізм економічного циклу адекватно впливає на ринковий механізм. Порушення та відновлення відповідності між продуктивними силами та виробничими відносинами змінює ситуацію на ринку, впливає на встановлення цін, оскільки змінюється співвідношення між попитом та пропозицією. Виникнення періодичних криз надвиробництва призводить до падіння цін на ринку. Необхідність оновлення обладнання, виходу зі спаду та депресії сприяє розвитку конкуренції [8, с. 51].

Функціонування економічних циклів зумовлено сутнісними та безпосередніми причинами. Сутнісні причини походять від сутності самої суспільної системи, її економічної основи [5, с. 69]. Вони включають: суперечності між продуктивними силами та виробничими відносинами та суперечності між виробництвом та споживанням. Суперечність між суспільним характером виробництва та приватною формою присвоєння є нерозв'язною в умовах ринкової економіки і є причиною економічних криз. Безпосередні причини циклів закладено в обміні, вони можливі у системі ринкових відносин. До них відносяться: причини, що зумовлені попитом (зміна сукупного попиту, зміна споживання, зміна інвестиційного попиту) та причини, що відносяться до пропозиції (зміна обсягів капіталовкладень, зміна темпів накопичення капіталу).

На початку ХХІ століття циклічність протікання економічних процесів продовжує залишатися основною закономірністю ринкової економіки. Цикл характеризується коливальними процесами ділової активності, для яких характерна повторюваність і зміни фаза. Коливання проходять відносно довготривалого тренду при наявності довготривалої тенденції до економічного зростання [15, с. 71]. Цикл представляє собою явище, що періодично повторюється, але не випадково. Основними факторами, що визначають циклічність, є інвестиції та науково-технічний прогрес. Зношення обладнання середнього терміну служби та його заміна новим на основі нової техніки зумовлює існування середньострокових циклів техніки. Обсяг основного капіталу тривалого терміну служби та його відновлення, а також існуючі технології виробництва є причиною, що визначає довгострокові економічні коливання. Внутрішнім змістом довготривалого циклу є становлення та розвиток технологічного укладу, а зміна пануючих укладів означає початок нового довгострокового циклу [13, с. 21].

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, економічна циклічність належить до найбільш важливих макроекономічних проблем через її прямий та опосередкований вплив на всі суб'єкти у ринковій економіці, а періодична регулярність таких спадів призводить до зниження життєвого рівня населення країни. На макроекономічному рівні економічний цикл сприймається як сукупність узгоджених коливань низки найважливіших показників: зайнятості, обсягу продукції, рівня цін.

Процес циклічності реалізується через хвилеподібний розвиток ринкової економіки. Історичний досвід підтверджує, що виробництво зростає більшими або меншими темпами, але в окремих випадках (у періоди кризи) розвиток економіки може мати негативне значення, тобто можна спостерігати зменшення обсягів виробництва. Тому розвиток ринкової економіки можна уявити хвилеподібною лінією, де кожна хвиля характерна для цілого циклу розвитку. Тобто циклічність — це модель руху національної ринкової економіки, що характеризується періодичними коливаннями її економічної активності і котра включає зміну революційних та еволюційних етапів з характерними регулярними спадами та підйомами виробництва.

Література:

1. Бандура О.В. Циклічність як форма поєднання стабільності та нестабільності в економічному розвитку. Методи і моделі прогнозування. 2019, № 4. С. 7—23.
2. Галушка З.І. Економічні та соціальні цикли: особливості динаміки і взаємозв'язку. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: економіка і менеджмент. Збірник наукових праць. 2017. Випуск 23. Частина 1. С. 4—7.
3. Демчук Н.І., Крючко А.С. Економічні кризи та циклічність економічного розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. Випуск 27. Частина 1. 2017. С. 11—15.
4. Жаворонок А.В. Циклічність як форма економічного розвитку. Науково-виробничий журнал "Бізнес-навігатор". Випуск 6 (49). 2018. С. 269—273.
5. Юдіна Н. В. Визначення циклічних залежностей в економіці України на основі аналізу окремих макроекономічних показників. Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". 2016. № 13. С. 64—72.

6. Broer T., Hansen Niels-Jakob H., Krusell P., Oberg, E. The new Keynesian transmission mechanism: A heterogeneous-agent perspective. *Review of Economic Studies*. 2019. № 87 (1), pp. 77—101.

7. Colacito R., Riddiough S., Sarno, L. Business cycles and currency returns. *Journal of Financial Economics*. 2020. № 137, pp. 659—678.

8. Isaic R., Smirna T., Paun, C. A critical view on the mainstream theory of economic cycles. *Management & Marketing. Challenges for the Knowledge Society*. 2019. vol. 14, № 1, pp. 48—58.

9. Keynes, J. *The General Theory of Employment, Interest, and Money*, MacMillan and Co., London, 1936. 190 p.

10. Kuznets S. Equilibrium economics and business cycle theory. *Quarterly Journal of Economics*. 1930b. № 44 (3), pp. 381—415.

11. Rancan A. From dynamics to stabilisation: Albert Ando and Franco Modigliani's contributions to the theory of economic growth and fluctuations (1959—1970). *European Journal of The History of Economic Thought*. 2020. № 27 (4), pp. 635—660.

12. Samuelson P., Friedman M. Monetary Policy to Combat Inflation. *The American Economic Review*. 1952. № 42, pp. 384—391.

13. Sarunas N., Kondratieff N., Schumpeter J. long-waves theory Analysis of long-cycles theory. Oslo. 2012. 72 p.

14. Schumpeter J. (1939). *Business Cycles: A theoretical, historical and statistical analysis of the Capitalist process*. New York, Toronto, London: McGraw-Hill Book Company. 1939. 385 p.

15. Solow R. A Contribution to the Theory of Economic Growth. *Quarterly Journal of Economics*. 1956. № 70 (1), pp. 65—94.

16. Takahashi, S. Toward reasonable capitalism: The role of John R. common's price and business cycle theories. *Journal of Economic Issues*. 2020. № 54 (2), pp. 420—427.

References:

1. Bandura, O.V. (2019), "Cyclicalities as a form of combination of stability and instability in economic development", *Forecasting methods and models*, vol. 4, pp. 7—23.

2. Galushka, Z.I. (2017), "Economic and social cycles: peculiarities of dynamics and interrelation Scientific", *Bulletin of the International Humanitarian University. Series: economics and management, Collection of scientific papers*, vol. 23, no. 1, pp. 4 — 7.

3. Demchuk, N.I. and Kryuchko, L.S. (2017), "Economic crises and cyclicalities of economic

development", *Scientific Bulletin of Kherson State University, Economic sciences series*, vol. 27, no. 1, pp. 11—15.

4. Lark, A.V. (2018), "Cyclicalities as a form of economic development", *Scientific and industrial magazine Business-navigator*, vol. 6, pp. 269—273.

5. Yudina, N. V. (2016), "Determination of cyclical dependence in the economy of Ukraine based on the analysis of individual macroeconomic indicators", *Economic Bulletin of the National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute"*, №. 13, pp. 64—72.

6. Broer, T. Hansen, N. Krusell, P. and Oberg, E. (2019), "The new Keynesian transmission mechanism: A heterogeneous-agent perspective", *Review of Economic Studies*, vol. 87 (1), pp. 77—101.

7. Colacito, R. Riddiough, S. and Sarno, L. (2020), "Business cycles and currency returns", *Journal of Financial Economics*, vol. 137, pp. 659—678.

8. Isaic, R. Smirna, T. and Paun, C. (2019), "A critical view on the mainstream theory of economic cycles", *Management & Marketing, Challenges for the Knowledge Society*, vol. 14, no. 1, pp. 48—58.

9. Keynes, J. (1936), "The General Theory of Employment, Interest, and Money", MacMillan and Co. London, UK.

10. Kuznets, S. (1930b), "Equilibrium economics and business cycle theory", *Quarterly Journal of Economics*, vol. 44 (3), pp. 381—415.

11. Rancan, A. (2020). "From dynamics to stabilization: Albert Ando and Franco Modigliani's contributions to the theory of economic growth and fluctuations (1959—1970) ", *European Journal of the History of Economic Thought*, vol. 27 (4), pp. 635—660.

12. Samuelson, P. and Friedman, M. (1952), "Monetary Policy to Combat Inflation", *The American Economic Review*, vol. 42, pp. 384—391.

13. Sarunas, N. Kondratieff, N. and Schumpeter, J. (2012), *Long-waves theory Analysis of long-cycles theory*, Universities in Oslo, Oslo, Norway.

14. Schumpeter, J. (1939), *Business Cycles: A theoretical, historical and statistical analysis of the Capitalist process*, McGraw-Hill Book Company, New York, USA.

15. Solow, R. (1956), "A Contribution to the Theory of Economic Growth", *Quarterly Journal of Economics*, vol. 70 (1), pp. 65—94.

16. Takahashi, S. (2020), "Toward reasonable capitalism: The role of John R. common's price and business cycle theories", *Journal of Economic*, vol. 54 (2), pp. 420—427.

Стаття надійшла до редакції 07.08.2023 р.